

Vārds, uzvārds

Datums

Imants Ziedonis

ZĀLĀ PASAKA

Kādu nakti pilsētā ienāca mežs.

No sākuma cilvēki nesaprata, ko tas nozīmē — pa Pērnavas, pa Brīvības, pa Lubānas ielu, pa visām ielām uz Rīgas centru skrēja aizelsusies benzīna smaka un sauca pēc glābiņa.

Viņu gribot nosmacēt, viņai vairs elpas neesot, no visām pilsētas pusēm šurpu nākot zaļa migla, tā smaržojot pēc skujām un ziediem, pēc īsta meža, un visām smakām kļūstot nelabi no tādas miglas, nemot elpu ciet...

"Glābiet!" kliedza smaka un aizdrāzās smirdēdama.

Bija pusnakts, trolejbusi skrēja naktsguļā uz depo un stāstīja, ka pilsētas autoosta Daugavmalā jau esot ieņemta un visi autobusi apstādināti: mašīnu izpūtēju caurulēs salīdušas zaļas sūnas, un autobusi papukšķējuši un noslāpuši. Trolejbusus mežs neaiztieket, bet apstādinot tikai tās mašīnas, kas piedūmojot gaisu un kaitīgas cilvēka elpai. Pašlaik ķerot ciet taksometrus un citas benzīnmašīnas.

Pratināti pašizgāzēji auto — vai gāzuši drazu mežā, bundžas, atkritumus, lupatas? Pratinātāji esot kadiķīši, asie ēcīši. Visu atceroties — tos cilvēkus, kas plēsuši ogas ar visām mētrām, tos cilvēkus, kas griež sirdis un vārdus kokos, plēš tāsis, mauc mizu kokiem, dauza pudeles. Visu atceroties.

Bet, galvenais, to mašīnu numurus, kas mežā muļļajušās, plēsušas saknes un smirdinājušās.

Drīz vien pilsētas centrā saradās arvien vairāk un vairāk smaku, viņas bēga no visām pilsētas malām šurp uz centru, jo — kurp gan citur lai viņas būtu bēgušas? No visām pusēm pilsētā nāca mežs.

Tikai tagad cilvēki saprata, cik daudz pilsētā bijis smaku: benzīna smakas un akmeņoglu dūmu smakas, visu citu dūmu smakas, visu citu fabriku smakas un smakas no atkritumu kastēm, kaķu smakas, pelējuma smakas, līmes smakas, šņabja smakas.

Visas šīs smakas karājās gaisā, kāpa cita citai pāri, žēlojās cita citai, spiedās cita pie citas, un gaiss bija tik biezš, ka tajā varēja cirvi pakārt.

Jā, pacelt cirvi gaisā, aizāķēt tāpat ne aiz kā, vienkārši — aiz gaisa, un cirvis paliktu, gaisā karājoties. Gaiss bija tik biezš jau kā ūdens, un cilvēkiem bija grūti paitet. Jūs taču zināt, cik grūti ir tikt uz priekšu ūdenī, kad tas ir kaut vai tikai līdz vēderam vai līdz krūtīm, kur nu vēl — ja pāri galvai! Gaiss bija tik biezš kā ūdens un pāri galvai.

Daži puikas, kam bija piepūšamās gumijas laivīņas, mēģināja braukt pa ielām laivīņās, un dažās vietās viņiem tas arī izdevās.

Parkā vardītes kā lēca, tā uz zemes vairs nenokrita, palika gaisā, pa smakām lēkājam. Daži izmēģināja izlēkt pa otrā stāva logu, un arī nekas nenotika — nolēca kā ūdenī vai kā uz matrača, un tas jau arī bija smaku pēlis vai smaku matracis — tik biezš un blīvs.

No meža uz centru bēga arī trokšņi. Mašīnu rēkoņa un tramvaju grabēšana, dzelzs āmuru dauzīšanās, visādas klaboņas un šņakoņas. Klaboņa ir klaboņa, viņa jau nevar stāvēt neklabējusi, viņa meklēja, kur klabēt. Iestājās starp diviem elektrības stabiem vai diviem stieņiem un svārstījās, un dauzījās starp tiem tā, ka visiem ausis krita ciet. Šņakoņa pūta visās caurulēs, kādas tik pagadījās, piemēram, pie māju stūriem ūdens noteķu caurulēs.

Vārdu sakot, trokšņi bija padzīti un aizbēguši no savām vietām, un nu tie nezināja, ko bezdarbībā darīt. Dārdoņa lēkāja pa skārda jumtiem, bet graboņa vilka pa ielu pilnu skārda vannu ar tukšām pudelēm. Tas bija neciešami.

Un putekļi! Visas pilsētas putekļi tagad, no meža bīdamies, bēga uz centru. Tie ielīda visur. No rīta radio balss tā bija aizputējusi, ka radio ilgi klepoja un tad tikai sāka runāt. Cilvēki nedzirdēja, cilvēkiem bija

pieputējušas ausis, tā pieputējušas, tā pieputējušas, ka izmazgāt tās nevarēja un vajadzēja tūrīt ar putekļsūcējiem.

Mājas noputēja visas vienādas un zaudēja krāsu, māju numuri noputēja un nebija redzami. Cilvēki arī bija noputējuši visi vienādi, un visi brīnījās, kā viņi agrāk nebija redzējuši, ka pilsētā ir tik daudz putekļu. Uz kurpēm, uz bikšu galiem šad tad — jā, bet šitādiem mākoņiem! Bet mežs nāca arvien tuvāk. Mežam pa priekšu plūda zaļa migla. Tā smaržoja pēc priežu skujām un pēc tikko bijuša pērkona. Tā līda pa valējiem logiem un pa durvju atslēgas caurumiem, pa skursteņiem un ventilācijas lūkām istabās, un cilvēkiem kļuva vieglāk elpot. Uzvēdīja sūnu un sēnu smaržas, bet cilvēki vēl gulēja un nenojauta, kas notiks. Tie, kas naktīs bija mocījušies ar bezmiegus, tagad gulēja saldāk aizmiguši kā nekad.

Sētniece pamodās pirmā — ielas laistīt — un no brīnumiem nezināja, ko darīt: slotas kātam auga mazi zariņi! Un pati slota bija salapojuusi!

Māju ārdurvīm bija nolupusi krāsa, un tās bija noaugušas skujām. Arī no iekšdurvīm, kur tikai bija pietikuši un iesniegusies zaļā migla, knosījās un līda mazas skuju adatiņas, zariņi un pumpuriņi. Skapis izskatījās kā liels džungļu krūms, bet krēslu kājas dzina grīdā mazas saknītes.

Citas mēbeles bija noaugušas bērzu, citas ošu lapiņām, un no grīdas uz augšu kāpa mazas atvasītes.

Rokdarbu kurvītī visām dzījām cauri bija izvijušies zaļi dzinumi, un televizors tā aizaudzis, ka sētniecee paņēma šķēres un attīrija četrstūrainu žogu ekrānam: šovakar atkal rādīs pārraidi "Pie Mušmires".

Kad sētniecee paskatījās pa logu, viņa galīgi apjuka — pa ielu gāja priedes! Lielas, gaiši brūniem stumbriem, un pa ielas virsu kā zaļa sega līda sūnas un mētras un — kas tā tur bija? Sēne?

Sēne! Mīlie! Baravika!

Sētniecee paķēra nazi un kurvi un rāvās sēnei pakaļ. Panāca aiz nākamā ielu krustojuma.

Tad viņa attapās, ka nav taču jāskrien: sēnes nāca un nāca pa ielu šurp, pašas pretī, un sētniecee apsēdās ielas malā uz trotuāra, nolika kurvi blakus un — kā tikai nāk sēne, tā ķer ciet un grozā iekšā. Kas tie bija par priekiem! Drīz visa iela bija pilna ar sēnotājiem, bet mežs plūda un plūda garām kā zaļa upe, un sēnotāji ielas malās izskatījās kā makšķerētāji upmalā.

Pa citām ielām gāja lazdas, zaļos zarus gar namu logiem braucīdamas, un riekstus varēja raut tieši no loga, ja kāds bija tik slinks, ka nevīžoja iziet uz ielas.

No sērkociņu kastītēm izskrēja sērkociņi, kāpa viens uz otra un auga uz augšu, cits citam galā, līdz izauga mazas apsītes, jo sērkociņi jau ir taisīti no apses koka. Tāpat kopā lasījās un zaļos alkšņos pārvērtās zīmuļi un spalvaskāti. Slēpes, ragaviņas un hokeja nūjas sazaļoja, pumpuroja, un Jāņa Lūša metamais šķēps apauga lauru lapām. Kara invalīda koka kāja pārvērtās mazā eglītē. Skolas soli tā aizauga, ka skolnieki no rīta līšus līda tajos iekšā. Lielākajiem skolniekiem galvas no krūma vēl bija laukā, bet mazākie pavism tajos pazuda, un, kad skolotājs izsauca Janci, izrādījās, ka tas solā zaros pazudis un neatsaucas, droši vien nebija iemācījies. Kad skolotājs sauca otrreiz un Jancis vēl neatsaucās, klase sāka viņu meklēt un atrada zem sola ielīdušu lapās — Jancis bija, kā saka, laidies lapās.

Bet pa ielām nāca un nāca zaļais mežs, un skujas un lapas bira cilvēkiem matos, bārdās un somās, un nu jau mežs bija pilsētas centrā.

No visām pusēm centrā iedrāzās zaļā migla, smaržoja zaļa migla, un sākās lielā un pēdējā kauja. Smakas nepadevās.

Smakas koda priežu galotnītēs, koda nost puķes un vītināja. Trokšņi skrēja pa brūklenēm, spēra un bradāja, plēsa eglītes aiz ausīm, sita baravikām pa galvu. Putekļi gāzās pār ziediem un tos noslāpēja.

Bet mežs nāca un nāca, mežam tik daudz bija ziedu un lapu, ka trokšņi apauga ar sūnām. Tie vēl skrēja un kustējās, bet jau mīksti un samtaini, arvien smagāki un smagāki, līdz nokrita, palika un apauga zaļi un klusi kā ciņi mežā. Pelēkos pilsētas putekļus mežs ievilka savās zaļajās nāsīs, nošķaudījās, noklepojās, un putekļu jau vairs nebija, gaiss atkal bija tīrs un dzidri zaļš. Tikai smakas vēl cīnījās. Smaku bija daudz, un daudzas no tām bija indīgas. Nekā citādi tās nevarēja iznīcināt: mežam tās bija jāieelpo sevī. Bet kā priedes ievilka krūtīs benzīna smaku, tā novīta priežu galotnītes. Kā bērzs ievilka sevī akmenoglu dūmu smaku, tāsīs kļuva melnas un visi redzēja, ka bērzam ir beigas. Taču meža zaļie koki cīnījās drosmīgi un pašaizliedzīgi.

Naktsvijoles rija un rija benzīna smaku un mira pulkiem. Kalta ievas, novīta bērzi, saindētas nobira pīlādžu ogas un ozolu zīles, bet mežam ir liela, zaļa dzīvība, mežs nav uzvarams, un uz vakara pusī kā smirdīgu sesku paeglis nokoda pēdīgo smaku! Mežs bija uzvarējis!

Tad tikpat pēkšņi, kā nācis, tas nākamajā naktī bija aizgājis, atstādams zaļu elpu pilsētas ielās, vārtos un pagalmos. Tā vēl tur ilgi dzīvoja, līdz uzvarēja atkal trokšņi un smakas, bet cilvēki tagad zina, ka vismaz reizi gadā pilsētā ienāk mežs, zaļš, zaļš mežs... tik zaļš kā nekas cits pasaule, tik tīrs kā nekas cits pasaule. Kad pār pilsētu reizēm nolija zaļš lietus un peļķes uz ielām peldēja zaļi putekļi, cilvēki tad zināja, ka tie ir no priežu ziediem, un aizdomājušies ilgi skatījās peļķes, it kā atcerēdamies: nāk zaļš mežs. Elpa viņam zaļa, uzacis zaļas, kabatas zaļas un pilnas zaļiem sienāžiem. Iebāz viņš kabatā zaļu roku un izber zaļus sienāžus pastā, stacijā, veikalā un uz ielas. Izbirst sienāži pa pilsētu, lec un dzied, un cilvēki staigā uzmanīgi, lai kādam virsū neuzmītu. Pat tramvajs apstājas, vadītājs izkāpj no kabīnes un nodzen sienāzi no sliedēm, lai nesabruktu. Katru gadu pilsētā ienāk zaļš mežs un nokož smakas un smirdoņas, noklusina trokšņus un iznīcina putekļus. Vai tu atceries, kā pagājušajā gadā mežs ienāca pilsētā? Kad viņš gāja prom, taisni žēl palika, gribējās iet līdzi. Šogad viņš atkal nāks. Tikai nekad never zināt, kad. Es vakar biju mežā. Klausījos, skatījos — nekā nemana. Es prasu: "Nenāksi uz pilsētu?"

Nenāksi uz pilsētu?" Neatbild. Klusē.

Liels, zaļš mežs.

(12 punkti) Padomā par pasakas tēliem! Izvēlies 3, Tavuprāt, interesantākos, smiekīgākos, neparastākos u.tml.! Uzraksti viņu vārdus un uzzīmē tos, izcelot katra tēla raksturīgākās pazīmes!

(12 punkti)

(6 punkti) Uzzīmē grāmatas visinteresantāko notikumu!

(1 punkts) Pasakas galvenā doma:

.....

.....

(6 punkti) "Notikumi pasaulē un pasaka":

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(6 punkti) "Cits lasīts teksts un pasaka":

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(6 punkti) "Es un pasaka"

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(6 punkti) Atrodi pasakā 3 nezināmus/ interesantus vārdus vai izteicienus!
Izraksti tos un paskaidro to nozīmi!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

(10 punkti) Ortogrāfija, interpunkcija

(3 punkti) Darba kultūra

Vērtējums	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti no	0	7,48	14,28	22,44	31,28	39,44	47,6	53,04	59,16	64,6
Procenti no	0	11	21	33	46	58	70	78	87	95